

Fjärde roten, tomt 133

Kvarteret Härbärgen

Sjuttonde roten 1637–57

Fredsgatan – Östra hamnen

Åttonde roten 1657–70

133, 134, 135: Drottninggatan 60

Samband med 3 & 4 i 5:te roten

Börge Marbo?

1637–48

Börge Marbo flyttade 1649 till 15 roten, där hans änka omtalas 1651 (se 3.88) och hans dotter 1654. Karin Börge Marbos pantsatte 7.2.1655 sin gård och därpå gjorda köpebrev till *stadsbokhållaren Jacob von Ackern* på grund av skuld till Börge Bengtsson. Den 28.3.1655 uppdrog hon *skeppar Anders Andersson* och andra kreditorer (bl.a. *Sifwert Volckwart*) sin gård till betalning. I underrätten den 5.12.1666 omtalas, att *Hans Mickelssons hustru* sedan 16 år tillbaka hade ett bolster värt 17 d kmt i pant av Börge Marbos änka. Änkan ville låta Hans Mickelssons hustru behålla det ”allenast hon ännu 1 rdr därpå vill giva”, vilket motparten gick med på.

Jöns smed R16 1652: 2 mtl

Michel Rasmusson el. Michel Tenngjutare *R16* 4.133

1649–51, 1654–55: 2 mtl, 1652: 3 mtl, 1653: 4 mtl, 1656: 1.4, 1657: –18 (VIII), 1657h: 18, 1658: 2, 1659–61: 1½, 1663: 1 till 1675, änkan 1676–77

Mikael Rasmusson Tenngjutare omtalas 1649–55 i rote 16 och redan 1648 i rote 13. Han fordrades den 6.10.1652 i kämnärsrätten av *Claes Johansson Brandt* på 10 rdr, som resterade på ett gårdeköp. Wilhelm Berg hävdar, att denna gården 4.133 först ägts av Hans Jung d.ä. 1650 skulle den ha sålts till Claes Johansson Brandt, som 1652 i sin tur sålde den till Mikael Rasmusson.

1655–65 nämnes också en annan Mikael tenngjutare, som i justitiekollegiets protokoll 19.9.1665 ömsom kallas *Christoffersson* och *Christensson*. Man frågade då denne tenngjutare av vad skäl och med vilkens tillåtelse som han bedrev tenngjutarenäringen. Han ansåg sig ha gott tillstånd till detta, eftersom han hade burskap här. Sedan han blivit borgare, hade han en tid varit konstapel under kronans artilleri men lämnat den tjänsten kort efter sista danska fejden. Rätten beslöt då, att eftersom *Mikael Christensson* hade övergivit det borgerskap, som han fått här i staden och begett sig i kronans tjänst, så förbjöds honom hädanefter all borgerlig näring. In till dess han ånyo vunnit burskap skulle skulterna tillsluta hans verkstad, så att han inte i fortsättningen staden till prejudice och andra av borgerskapet till skada skulle idka tenngjutareyrket. Mikael Christiansson Tenngjutare flyttade då till Halmstad, kvarlämnande sin familj i deras gård i Göteborg. En tid därefter visade det sig, att denne Mikael tenngjutare året före flytten hade bedrivit lönskaläge med familjens *tjänstepiga Karin Svensdotter*, medan hans *hustru Karin Pedersdotter* vistades på marknader. Karin Svensdotters mor, en gammal *hustru Cherstin från Lässö*, bekände den 26.4.1666, att när hon för en tid sedan var tillsammans med sin dotter *Karin* i Lerum hade dottern fött ett oäkta barn, vars far var den gifte Mickel Tenngjutare. Den 19 april visade Karin Svensdotter ett brev, som Mikael Christiansson tenngjutare tillskrivit henne i en *båtsman Joakim Hans-*

sons namn. Mikael "diktade" där, att båtsmannen tillstod sig ha besovit Karin Svensdotter och lovat henne äktenskap. Karin dömdes för att ha trängt sig emellan i ett äktenskap och avlat ett horbarn till 40 d smt böter. Den 26 mars erbjöd sig Mikael Christiansson att komparera här i Göteborg inför rätten, så snart han sina försvagade krafter "måtte kunna recolligera" (återsamla). Hustru Karin Persdotter bad för sin man men det blev ändå 80 dalers smt böter, som betalades genom att gården (7.42) pantsattes till staden.

När nu Mikael Christensson tenngjutare hade gett sig av, så kan det tyckas som om det fanns plats för en ny tenngjutare i Göteborg. Den 29.8.1670 anmälde sig också en *tenngjutaregesällen Lars Töresson (Tyrisson)* för magistraten. Om denne se 4.17.

Den 17.6.1672 hävdade Michel Rasmusson i överrätten, att han återfunnit sina förlorade stenformar i Lars Töressons verkstad. En del av formarna skulle efter stölden ha omformats av Lars Töresson. En *skeppare Jacobsson* berättade sig ha fört sådana stenformar hit till Lars Töresson från Stralsund, men enligt Mikael Rasmusson hade dessa förbränts i en eldsvåda i ett hus som Lars Töresson gästade 1671. Han höll enständigt fast vid att *båtsmannen Johan Nilsson* hade stulit formarna på Lars Töressons begäran "fast de nu bägge stå i fårakläder". Lars Töresson sade, att en del av hans formar inte kunde fördärvas av eld och därför fanns kvar i behåll. Han visade också attester av personer, av vilka han sedan hade köpt stenar till formar.

Enligt protokollsboken uppförde sig Michel Rasmusson inför rätten "som han vid sitt rätta sinne icke hade varit". När rätten bad honom att bland Lars Töressons formar peka ut de formar, som han ansåg som sina, svarade han inte "annorledes utan räckte upp händerna och sade, allt hans goda var borta, det honom över 60 Riksdaler kostat haver".

Mikael Rasmusson ville ha hjälp av tenngjutarmästarna i Mariestad att lösa tvisten men rätten tillkallade tenngjutaren i Göteborg *mäster Hemming Gaddenfelt* (se 4.41), som ansåg att man inte kunde bedöma, vilken som ägde formarna, eftersom de snart kunde förändras till oigenkännlighet.

Enligt rätten hade Mikael Rasmusson "på treggahanda" sätt förbrutit sig:

- 1) olagligen rannsakat Lars Töressons hus och verkstad
- 2) beskyllt båtsmannen Johan Nilsson för att ha stulit hans formar.
- 3) beskyllt Lars Töresson för att ha handlat med båtsmannen och dem båda för att ha disponerat hans stulna egendom.

Rätten hotade Mikael med hårt straff, om han inte bad Lars Töresson om tillgift, vilket han gjorde mycket motvilligt. Sedan fällde rätten följande dom, vilken visar att de dömande även på den tiden tog hänsyn till de psykiska omständigheterna:

Michel Rasmusson borde för sin obevisliga och otillbörliga beskyllning fått plikta efter lag. "Men alldenstund han av görliga prov och kännetecken icke kan ställas före att hava gjort detta av någon malice, utan mera av naturliga fel och bräcklighet och haver sådan oförrätt genom avbön och handräckning publica försonat, ty låter Rätten det där vid bliva."

Tydiligen kunde Mikael Rasmusson icke fortsätta sin verksamhet utan formar (hur det nu förhöll sig med stölden av dem), ty han kallas 1673 i bakugnslängden Michel Rasmusson Åker (åkare). Detta år kräver han *Olof Holländares hustru Kerstin Månsdotter* på reparation av det hus, som Kerstin hyrt av Mikael Rasmusson.

Av någon anledning försvinner Mikael Rasmusson från bakugnlängderna omkring 1675. I Marstrands domböcker omtalas, att en gammal man Michel Rasmusson från Göteborg hade ställt in en tunna tvål i Hans Engelbrektssons hus men förlorat största delen. Det förefaller som om han åtminstone tillfälligt flyttat någon annan stans, kanske till hospitalet, ty Gustavi begravningskvitton anger att Mikael Rasmussons hustru begravdes vid hospitalet den 13.4.1689. I ett brev till magistraten i december 1691 (EII:7) berättade Mikael Rasmusson, att *hustru Bengta (Gudmundsdotter) sal Hans Stens* (se 6.40, kv. Köpmannen) hårt ansatte honom på arv efter hans sal. hustru. Han hade aldrig vetat om att han var skyldig henne detta. Hans hustru hade varit svårt sjuk i sex år, så att hon ingenting hade kunnat företaga sig – i fyra år hade hon varit sängliggande. Hustru Bengta besökte henne aldrig förrän i dödsstunden. Han hade många skulder och ingenting annat att tillgå än den gamla nedfallna gården, som han nu satt i. (Bengta Gudmundsdotter var omgift *Johan Pettersson bryggare* och hade mågen *handskmakare Henrik Hanton*. Hos henne bodde *Olof Holländare 1662–67*)

Skräddaren Måns Bengtsson Miöö

(bror till *skomakaren Bengt Miöö 4.132*) lagbjöd första resan 1695 hus och gård på Drottninggatan, som han köpt av Mikael Rasmusson för 160 rdr. Huset sades då ligga mellan sal. hustru Britta Peder Anderssons gård å östra och järndragaren Sven Bengtssons gård å västra sidan.

Den 27.8.1698 sålde skräddare Måns Miöö för 70 rdr kurant halva tomten ”emot vällen” mellan Gabriel målare i väster och Sven järndragare i öster till Sven Limmerhults änka Catharina Limmerhult, och den blev alltså baktomt till 5.2. Långt senare den 24.1.1722 begärde Petter Månsson och Maja Månsdotter Miöö att få inlösa en av deras avlidne fader till Catharina Limmerhult försåld aktertomt. Detta beviljades tydligen inte. Den 22.4.1723 hävdade *handelsman* Thore Eriksson att när han på offentlig auktion köpte hustru Catharina Limmerhults hus och gård vid Stora Hamnen för 2 757 d smt, så ingick hennes halva tomt vid Drottninggatan i köpet. Hennes arvingar *handelsmannen Emanuel Limmerhult* och den avlidne sonen *Herr Petter Limmerhults* omynliga barns förmyndare morfadern *kämnären Assmund Swan* protesterade däremot. Värderingsmännen intygade att tomtdelen och en i själva huset inmurad bryggkittel varit inbegripen i själva värderingssumman 4 350 d smt och arvingarna hade själva ej gjort reservationer vid auktionen. Thore Eriksson tilldömdes tomten.

Skräddaren Måns Miöö avled 1714 (begr. 3.1 .s.å.). Änkan Annika Bengtsdotter (vars gård 1715 värderades till tomten 100 d smt, byggnaderna 200 d smt och lösöret 150 d smt) krävde vid kämnärsrätten den 10.7.1716 sin mans arbetslön av *stadsbyggmästare Olof Guldbrandssons änka Margareta Andersdotter*. Hon fortsatte tydligen verksamheten, ty hon hade 1717 gesällen *Jean Löhman* och lönedrängen *Samuel Runberg*. Vidare bodde i huset *Sven Persson uppsättare* med sin hustru *Annika Jönsdotter* och det gamla, fattiga och sjuka paret *Måns Svensson Masthuggare* och hans hustru *Margareta Nilsdotter*.

Annika Bengtsdotter (begr. 17.2.1734) förordnade 18.3.1727, att gården skulle överlämnas till *mågen skräddaren Nils Westberg*

och hans hustru Anna Maria Miöö mot årlig ränta av 22 daler till änkans uppehälle samt ved till en kammare. Men efter änkans död skulle såväl allt lösöre som gården (”belägen mellan Johan Borgström i väster och Måns Ahlgren i öster”) delas mellan dottern och sonen *gesällen Petter Månsson Miöö*, som av svågern skräddaren Westberg skulle erhålla ersättning för sin del i gården.

1730–55 tillskrives skräddaren Nils Westberg gården i tomtöreslängden: han hade fått burskap 22.6.1725. Åren 1730–35 arbetar hos honom *gesällen Anders Gardin, lönedrängarna Swen Hwitberg och Isac Toresson* samt *läregossarna Lars Ekbon och Jonas Pettersson*. I gården bor också 1735 *utfattige knivsmiden Bartell Spång* och *fattige borgaren Hans Swahnström*. 1741 hade han inga anställda. Den 3.9.1742 pantsatte Nils Westberg och hans (andra) hustru Catharina Helena Hoppe för ett lån av 500 d smt sitt ograverade hus och gård på Drottninggatan vid vallen till *löjtnant Johan Henrik von Betzen*.

Skräddare Nils Westberg krävdes 1746 i egenskap av förmyndare av båtekarlen *Nils Ramstedts* och hans hustru *Anna Dorothea Stuuts* son *Jacob Ramstedt* på dennes arv. Jacob Ramstedt hade den 2.3.1741 antagits som läregosse hos *handskmakaren i Kristianstad mäster Truls Mårtensson Friberg*. Jacob hade endast sju veckor vistats i Göteborg. Nils Westberg uppgav att han tillträtt förmynderskapet 1738. (EIIb:39, 1746).

Riksgäldskontorets lönelängder 1753 (rgk 1158) uppger att Nils Westberg ägde även gården väster om denna gård. Som hyresgäst hade han *skomakaren Johan Geppert* (kvar 1755) med *gesällerna Johan Rösberg och Benedikt Geppert*, vidare *timmermannen Anders Larsson*. 1755 omtalas hyresgästerna *snickaren Anders Wengren* och Westbergs tidigare gesäll numera skräddare Anders Gardin.

Avlidne skräddaremästare Nils Westbergs söner och arvtagare *järnkrämaren Jonas Westberg* och *kateketen i Göteborg Magnus Westberg* hade begärt en auktion, som den 21.7.1756 anställdes på ett på Drottninggatan beläget hus och gård emellan arvtagarnas eget hus å östra och hökare Sven Björkmans hus å västra, som inköptes av snickaremästare Lars Hedengren för 1 071 d smt.

Riksgäldskontorets lönelängder för 1763 (Rgk 1168, RA) anger som ägare järnkrämaren Johan Westberg. Som hyresgäster hade han *brandvakten Anders Tunberg*, *arbetskarlen Lars Svensson*, *skoflickaren Börge Persson* och *båtekarlen Jonas Nilsson*.

När det i fortsättningen i tomtöreslängderna 1775 talas om hökaren och 1785–87 om borgaren Jonas Wessberg (Wässberg, Westberg) så tycks det ha varit samma person som järnkrämaren, ty en Jonas Wessberg fick burskap som järnhandlare 28.9.1759. Denne Jonas Nilsson Wessberg, född 1729, död 1.12.1787 hade enligt Berg (II:11–12, 226) blivit järnhandlare trots att han fått börsbrev som skräddare 1748. Hans hustru Christina Mounier, född 1738, var dotter till *stadsbetjänten Samuel Mounier*, född 1696, död före 2.10.1765 och *Maria Gerhardsdotter*, död 29.1.1752.

Den 24.9.1768 begärde magister Magnus Westberg inteckning i sin broder hökaren Jöns Westbergs gård på Drottninggatan för förskrivning 3.10.1763 på 1 200 d smt.

Enligt bouppteckningen efter Jonas Nilsson Wessberg den 19.1.1788 ägde han hus och tomt nummer 133 vid Drottninggatan mellan brandvaksdrängen Bengt i öster och snickare Lars Hedengren i väster. Ende arvinge var brodern stadskateketen Magnus Westberg. Denne blev abiturient 1744, stadskateket i Göteborg 1765. ”Åldrig och svag” tog han avsked 1794 och avled 19.7.1797, 72 år gammal, i Utbynäs (Skarstedt s. 212).

Enligt Göteborgs auktionskammare den 26.1.1798 hölls för betalning av sterbhusets skulder auktion på vaktmästareänkan Catharina Wallins och barnens förmyndare *brandvaktmästare Anders Bergmans* begäran på deras under nr 133 på Drottninggatan belägna stenhus. Tomten gränsade på västra sidan till slaktaren Grunskys hus och på östra sidan till snickaren Hedengrens änka. Fastigheten utbjöds för 12 600 d smt.

1800: Handelsman Fredrik Damms arvingars ödetomt

1807: Änkan Sara Gewalt uppbjöd 21.11.1803 tomterna 4.133–35, vilka 1807 kallades tunnbindare Gevalts änkas ödetomt.

Traktören Matthias Blom uppbjöd 4.133–35 den 15.5.1809. Han avled den 11.1.1829. Han hans hustru Anna Maria Godhe hade dottern Amalia Blom, född 1806, död 11.2.1833, som övertog tomterna, vilka uppbjöds av hennes man kronobefallningsman Lars Jacob Lindbohm (son till *rådman Lindbohm*) den 17.3.1834.

När expeditionskronofogden Lars Jacob Lindbohm avled barnlös den 14.8.1834 efterlämnade han (enl. bou 3.1.1835) 2/16 delar i avlidne traktören M. Bloms arvingars stenhus med tomter 3–4 i femte roten samt nummer 133, 134 och 135 i fjärde roten samt ödetomten nummer 1 i samma rote av den avlidnes arvedel efter första hustrun Amalia Blom. 5/16 delar i samma fastigheter och ödetomten hade inköpts av svågern lånebibliotekarie Johan Abraham Blom.

Innan Lars Jacob Lindbohm avled hade han hunnit gifta om sig med Alida Blackenwood, som vid mannens död var havande. Hon var dotter till *byggmästare Robert Blackenwood* och *Dorothea Elisabeth Holmlin* (Berg II:7–8, 90).